

De natuur als methode

In onze klas werken wij volgens "basisontwikkeling". Door onze keuze voor het ontwikkelingsgericht onderwijs werkt de groep niet aan de hand van methodes. Ontwikkeling en leren vindt plaats binnen een (thematisch) aanbod van kernactiviteiten waaraan kinderen willen en (bijna zelfstandig) kunnen deelnemen.

De tuin ligt naast ons lokaal. We hebben er dus vrij zicht op en zodra er reden is om in de tuin aan het werk te gaan is dat mogelijk; we hoeven niet voor vervoer te zorgen of een ingewikkelde planning te maken voor het bezoek aan de schooltuin.

Het is geen grote tuin, de tuin is een dikke twee meter diep en even lang als ons lokaal meet (langs de hele ramenpartij dus). Deze strook langs ons lokaal was in het verleden een (slecht) begroeide strook die, zeer sporadisch, werd bijgehouden door de gemeente.

We hebben, met hulp van de plantsoendienst, de hele strook leeggehaald, omgespit en voorzien van een verse laag aarde. Vanaf dat moment is de tuin beplant, verzorgd en onderhouden door de klas. Na wat startproblemen (met onder andere vandalisme) is de tuin nu een vast onderdeel van mijn onderwijsaanbod. Bijna dagelijks, het hele jaar door, zijn er groepjes kinderen in aan het werk.

De beplanting is zeer divers. Zo hebben we bloemen met prachtige kleuren, bloemen die lekker geuren, evergreens, een minikruidentuintje, een schelpentuin met klimplanten, we hebben fruitstruiken, een vijvertje, een moestuin, een beestjeshotel en vlinderplanten. We poten natuurlijk ook jaarlijks de voorjaarsbollen. Eén stukje is geschikt voor onderzoek, hierin leggen we bijvoorbeeld verschillende soorten voedsel neer en volgen de bezoekers van dit fruit. We hebben er ook een houten luik dat opgetild kan worden zodat bodemdiertjes goed zichtbaar worden. We zijn sinds kort ook in het bezit van een vogelhokje en een bijenkastje. Dat is dus iets nieuws voor het voorjaar.

De kinderen werken in groepjes van vijf à zes kinderen in de tuin. De begeleiding bestaat uit één volwassene. Dit kan een leerkracht, een stagiaire, een klassenassistente of een ouder zijn. De begeleider moet wel in staat zijn om waardevolle leermomenten en leeractiviteiten te kunnen herkennen en hier op in kunnen gaan. Het is dus wel van belang dat een minder ervaren begeleider hierin gecoacht wordt door de leerkracht.

De groepjes werken, afhankelijk van de activiteit, gemiddeld zo'n anderhalf uur in de tuin. Tijdens dit bezoek vinden standaardactiviteiten plaats zoals wieden, harken en verzorgen. Daarnaast staat het bezoek ook in het teken van een "onderzoeksactiviteit". Zo kan men bijvoorbeeld onderzoek doen naar aanleiding van een onderzoeksvraag die is ontstaan in de kring maar kan de begeleider ook inspringen op een spontaan ontstane vraag tijdens het werken in de tuin.

Na het werken in de tuin volgt de verwerking van de activiteiten in de tuin. Het werkgedrag in de tuin en de onderzoeksresultaten worden eerst mondeling, in de kleine kring, geëvalueerd. Daarna maken de leerlingen een verslag in ons tuindagboek. Dit is een A4-schrift waarin de kinderen een verslag schrijven over hun bezoek aan de tuin. Dit verslag bestaat onder andere uit het weergeven van onderzoeksresultaten, het uittekenen van observaties, bijschriften maken bij foto's en plaatjes, verwijzen naar andere bronnen etc.

De taak van de begeleider tijdens deze activiteit bestaat uit het vinden van de "zone van de naaste ontwikkeling". Het is belangrijk dat de verwerking bijdraagt aan het ontwikkelingsniveau van de kinderen. Het maken van het verslag moet bijdragen aan de ontwikkeling van de kinderen, pas dan is het een waardevolle activiteit. Het mag dus niet te makkelijk zijn maar ook niet te moeilijk zijn. Wederom is het hier dus van belang dat een begeleider hiertoe in staat is.

Als slot presenteert de groep het verslag aan de hele groep. Tijdens deze presentatie wordt de onderzoeksvraag, het onderzoek, de resultaten en het verslag hiervan besproken. De overige kinderen krijgen de kans om vragen te stellen. Vaak geeft deze presentatie weer een nieuwe aanleiding voor een onderzoek en een nieuw bezoek aan de tuin (door een andere groep).

Hieronder een schema waarin duidelijk wordt dat onze tuin een zeer waardevol onderdeel van ons onderwijsaanbod is. Alle 5 kernactiviteiten zijn vertegenwoordigd en vormen samen een geheel. En dat is er nog maar een kleine greep uit !!

(zie volgende bladzijde)

Femke Steegstra
J. ALbrondaschool
Kielwindeweer

<u>onze schooltuin</u>	
<u>spelactiviteiten</u>	<ul style="list-style-type: none"> * het werken in de tuin * zintuiglijke ervaringen met natuur en zijn bijzonderheden; de prikneus prikt in je neus, de lavendel geurt, de bieslook smaakt naar ui en het plantje "kindje op moeders schoot" heeft die naam niet voor niets. * drama en interpretatie natuurfenomenen (wind,herfst, pissebedden etc.) * (rollen)spel bij de verteltafel (de mierenstad o.i.d.)
<u>constructieve en beeldende activiteiten</u>	<ul style="list-style-type: none"> * onderzoeksresultaten in kaart brengen (tekenen van b.v. aantal poten van spin of sporen natekenen van de paddestoel etc.) * voederplanken en nestkastjes timmeren * "beestjeshotel" maken van klei en stro * namaken van beestjes en andere vondsten van klei * informatieve verteltafel samenstellen m.b.v. allerlei waardeeloos materiaal * verven met "natuurverf" (gebruik van bloemblaadjes) * werkstukken met natuurlijk materiaal (bladeren, schelpen, zand, eikels, denneappels etc.)
<u>gespreksactiviteiten</u>	<ul style="list-style-type: none"> * onderzoeksplannen opstellen * gebruik van onderzoeksmaterialen bespreken (microscoop, pincet, kijtkdoosje, mierenbak, omgaan met levend materiaal etc.) * presentatie van gemaakte verslag(en) en "vragenuurtje" * onderzoeksresultaten nabespreken en evalueren werkgedrag * muziek en versjes rondom het tuinonderwerp * ervaringen bespreken en in kaart brengen * seizoensgebonden onderwerpen als paddestoelen/vogeltrek/insecten
<u>lees-schrijfactiviteiten</u>	<ul style="list-style-type: none"> * bronnenhoek of museum (boeken/video/gidsen/t.v./echt materiaal) rondom een specifiek thema ("kriebelbeestjes") samenstellen * verslag maken van "tuin-onderhoud" in tuindagboek * bijschriften bij foto's/tekeningen * handleiding/werkwijze beschrijven van gepland/uitgevoerd onderzoek * beschrijving van vondsten in de tuin * determineerbladen interpreteren en zelf vervaardigen * onderwerp uitwerken tot informatieboek over een specifiek onderwerp (b.v. "het bijenvolk")
<u>reken-wiskundeactiviteiten</u>	<ul style="list-style-type: none"> * plattegrond/schatkaart van b.v. de tuin en de geplante (voorjaars)bollen * meten van de zonnebloemen, diepte van de vijver, hoogte van klimplant etc. * aantal benodigde tegels voor "bospad" berekenen * tellen/groepjes maken van de pompoenpitten, aantal pissebedden * sorteren/vergelijken van de gevonden zaadjes en andere vruchten * buitenthermometer/regenmeter dagelijks bijhouden en weergeven in tabel/schema * tellen en turven van waargenomen elementen (aantal beker- en stuifzwammen in de tuin)
<u>koken</u>	<p>koken met opbrengsten als bessen, peentjes, pompoenen. Waarbij natuurlijk ook weer allerlei activiteiten horen; recepten schrijven, hoeveelheden meten, snijden, schillen, tellen etc.</p>
<u>de wereld in</u> (omdat sommige onderzoeken niet in onze tuin kunnen plaatsvinden)	<ul style="list-style-type: none"> * op bezoek bij een imker, de kinderboerderij, een kaasboerderij * op bezoek bij een shii-take (paddestoel) kweker * naar het bos om kastanjes, paddestoelen, bramen, etc. te vinden * een bezoek aan de heemtuin in het kader van een project